ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ από τρεις χώρους και ένας πανεπιστημιακός ψηλαφούν μια αμαρτωλή σχέση, που όλοι γνωρίζουν ή υποψιάζονται αλλά κανείς δεν θίγει

Η μοιραία... έλξη χρήματος - πολιτικής

Του ΠΑΝΟΥ ΣΩΚΟΥ

Χρήμα και πολιτική. Μια σχέση που γίνεται ολοένα και πιο στενή. Μια σχέση εξάρτησης και συμφέροντος. Μια σχέση «πελατειακή». Το χρήμα - τα μεγάλα οικονομικά κέντρα - μέσω της πολιτικής, και κατά συνέπεια και των πολιτικών, παράγει χρήμα. Οι πολιτικοί, πρόσωπα και σχηματισμοί, μέσω του χρήματος κάνουν πολιτική.

Φαινόμενο που έχει πάρει διαστάσεις σε Δύση και Ανατολή.

• Χαρακτηριστικά πρόσφατα παραδείγματα στην **Ιταλία** με τον πρώην υπουργό Εξωτερικών **Τζιάνι ντε Μικέλις,** που του έχει απαγγελθεί κατηγορία για παράνομες συναλλαγές και παράνομες προμήθειες με οικονομικά κέντρα, ενώ ανάλογες κατηγορίες αντιμετωπίζει και ο πρώην πρωθυπουργός αυτής της χώρας, **Μπετίνο Κράξι,** αλλά και ορισμένοι Χριστιανοδημοκράτες.

• Η **Ισπανία** συγκλονίζεται τον τελευταίο καιρό από σκάνδαλα παράνομων χρηματοδοτήσεων με αποδέκτη το κυβερνών κόμμα. Χρηματοδοτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για προεκλογικές καμπάνιες και που είχαν τη μορφή δωρεών προς εταιρείες-βιτρίνες.

• Στην **Ιαπωνία,** σκάνδαλα με πρωταγωνιστές πολιτικά πρόσωπα αποκαλύπτονται συχνά. Πρόσφατα, είχε παραιτηθεί και ο πρωθυπουργός της χώρας. Και στη χώρα μας, όμως, η σχέση οικονομικών κέντρων και πολιτικής(ών) παίρνει διαστάσεις. Οι ψίθυροι δίνουν και παίρνουν. Αυτή η πελατειακή σχέση, φυσικά, δημιουργεί σοβαρές παρενέργειες στο δημοκρατικό πολίτευμα. Ποιες είναι, όμως, αυτές; Είναι η οικονομική αυτοδυναμία του πολιτικού κόσμου προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος και την εφαρμογή του Συντάγματος;

Ζητήσαμε απαντήσεις από τον αντιπρόεδρο της Βουλής, κ. **Μανόλη Δρεττάκη,** τους βουλευτές κ. **Κώστα Λαλιώτη** του ΠΑΣΟΚ και κ. **Πέτρο Τατούλη** της Ν.Δ., καθώς και από τον αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. **Δημήτρη Χαραλάμπη.** Οι πολύ ενδιαφέρουσες απόψεις τους αναλύουν και φωτίζουν το θέμα ολόπλευρα.

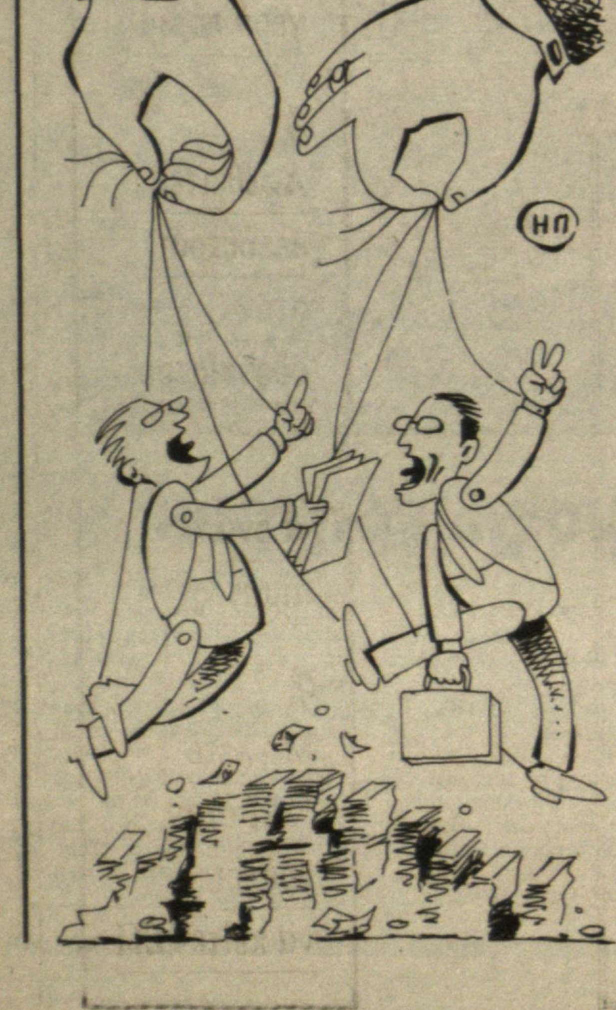

Κ. ΛΑΛΙΩΤΗΣ: Η πολιτική με τις αποφάσεις της γεννά το «ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ». Το βρώμικο χρήμα στην Ελλάδα φτάνει τα 300 δισ. δρχ.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ,
βουλευτής, μέλος του Ε.Γ. ΠΑΣΟΚ

Βασική αρχή μιας δημοκρατικής πολιτείας, θα πρέπει να είναι η ανεξάρτητη και πολιτική αυτοδυναμία των κομμάτων και των πολιτικών. Προϋπόθεση γι' αυτό, η οικονομική τους αυτοδυναμία. Αν δεν υπάρχει αυτή η προϋπόθεση, τόσο τα κόμματα όσο και οι πολιτικοί δορυφοροποιούνται και εξαρτώνται από συμφέροντα, έτσι χάνουν τον αυτοπροσδιορισμό τους και την πολιτική τους αυτονομία.

Η οικονομική εξάρτηση, σημαίνει πολιτική εξάρτηση. Ανεξάρτητα από τα ποσοστά των κομμάτων, μέσα από την οικονομική εξάρτηση η δύναμη μεταφέρεται σε λίγους, γιατί τα κόμματα γίνονται εξαρτήματα, μαριονέτες.

Οι σύγχρονες κοινωνίες, οι μεταβιομηχανικές, είναι πιο πολύπλοκες και πιο σύνθετες. Μέχρι τώρα μιλούσαμε για τρεις εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική. Σήμερα έχουν προστεθεί και άλλες δύο, πολύ πιο ουσιαστικές και ισχυρές. Το χρήμα και τα ΜΜΕ.

Μια σχέση αιμομικτική

Μεταξύ πολιτικής, ΜΜΕ και χρήματος υπάρχει σχέση λίγο **αιμομικτική.** Η πολιτική, όπως πάντα, και σ' αυτή την περίοδο με τις αποφάσεις της μπορεί να γεννήσει το λεγόμενο **«πολιτικό χρήμα».** Μπορεί να υπάρξει ένας **ομφάλιος λώρος** που εξασφαλίζει τη ροή ανάμεσα στα κόμματα, τους πολιτικούς, τα ΜΕΑ και τα οικονομικά συμφέροντα.

Σ' αυτές τις εξουσίες, πρέπει να υπάρχουν αυστηροί όροι που θα οριοθετούν τις σχέσεις τους. Είναι αναγκαίο να είναι αυτόνομες, διακριτές και ανταγωνιστικές. Δεν πρέπει η μια να βραχυκυκλώνει ή να υποτάσσει την άλλη.

Πέρα, όμως, από το πολιτικό χρήμα, υπάρχει και το λεγόμενο **χρήμα «αλληλεγγύης»**, που μπορούν να παίρνουν ορισμένα κόμματα από ορισμένα κράτη, υπηρεσίες ή αδελφά κόμματα. Αυτό οδηγεί στην πλήρη πολιτική και ιδεολογική εξάρτηση.

Το χρήμα «αλληλεγγύης» είχε μια πολύ μεγάλη διακίνηση και ισχύ στην ψυχροπολεμική περίοδο. Αποδέκτες των χρημάτων «αλληλεγγύης» έχει ιστορικά αποδειχθεί ότι ήταν κόμματα και οργανώσεις, όπως και πολιτικοί τόσο της παραδοσιακής Αριστεράς όσο και της παραδοσιακής Δεξιάς.

Υπάρχει όμως και μια νέα κατάσταση, που δημιουργείται από την ισχυρή ανάγκη να νομιμοποιηθεί και να ξεπλυθεί το **«βρώμικο χρήμα»** Είναι αυτό που έρχεται από την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών και άλλες εγκληματικές πράξεις.

Για να έχουμε ορισμένα μεγέθη: το βρώμικο χρήμα, σε παγκόσμιο επίπεδο, έχει τζίρο **500 δισ. δολάρια** και στην Ελλάδα πάνω από **300 δισ. δρχ.** Δυστυχώς, το βρώμικο χρήμα διαχέεται και στην περιοχή της πολιτικής, των πολιτικών και των κομμάτων.

Αυτή τη διάχυση την περιγράφει με σαφήνεια και οξυδέρκεια με εκθέσεις του και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προτείνοντας και μέτρα. Αφορμή γι' αυτές τις εκθέσεις ήταν και είναι η πολιτική δομή της Ιταλίας και οι διασυνδέσεις κομμάτων και πολιτικών με τη Μαφία. Το καμπανάκι, όμως, χτυπάει για όλες τις χώρες.

Υστερα από αυτή την περιγραφή είναι σαφές ότι η πραγματική κοινοβουλευτική **δημοκρατία πρέπει να είναι το πιο ακριβό, οικονομικά, πολιτικό σύστημα.** Αποτελεί κοινή απαίτηση, τα κόμματα και οι πολιτικοί να έχουν **διαφανείς** και **ελεγχόμενους πόρους.**

Σίγουρα, πρέπει να υπάρχει η επιχορήγηση των κομμάτων, όπως και οι φανεροί πόροι τους από ενισχύσεις μελών, φίλων και πολιτών. Το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τους πολιτικούς. Εχω τη γνώμη, ότι πρέπει να είναι οικονομικά ανεξάρτητοι. Θα πρέπει να 'ναι όμως λειτουργοί με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και όχι επαγγελματίες.

Οι υψηλές αποδοχές τους είναι αναγκαίες για την αντίσταση στους όποιους πειρασμούς και τις όποιες σειρήνες. Είναι, όμως, απαραίτητο το αξίωμα και η ιδιότητα του βουλευτή να έχει αρχή και τέλος. Δυο κοινοβουλευτικές θητείες είναι αρκετές.

Το ίδιο να ισχύει και για τα στελέχη των κομμάτων και για τους εκπροσώπους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και το συνδικαλισμό. Πρέπει να ισχύει για όλους η αρχή της προκαθορισμένης εναλλαγής. Θεωρώ αναγκαίο ότι για τα κόμματα, για τους πολιτικούς, τους δημόσιους λειτουργούς όλων των εξουσιών, τους λειτουργούς των ΜΜΕ, πρέπει να καθιερωθεί και να ισχύει ένας «χάρτης διαφάνειας».

Προϊούσα η αποσύνθεση

Σήμερα σε όλες τις χώρες της Ευρώπης τα παραδοσιακά πολιτικά συστήματα βρίσκονται σε μια αμφισβήτηση και σε μια προϊούσα αποσύνθεση. Η σχέση των κομμάτων, όπως και των πολιτικών, με το χρήμα, μέσα από τη διαχείριση κεντρικών ή τοπικών ή κοινωνικών εξουσιών, έχουν δημιουργήσει μια αποπνικτική κατάσταση. Η Ιταλία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Αγγλία συγκλονίζονται από τις αιμομικτικές σχέσεις της πολιτικής με το χρήμα και τα μέσα ενημέρωσης. Από τα παιχνίδια ορισμένων κομμάτων, των πολιτικών και ορισμένων επιχειρηματιών με τη δύναμη, την εξουσία και τον πλούτο. Γι' αυτό η δημοκρατία θέλει οξυγόνο, θέλει το φιλί της ζωής.

Η οικονομική εξόρμηση του ΠΑΣΟΚ συνδέεται άρρηκτα με την πολιτική και ιδεολογική φυσιογνωμία του, με τη στρατηγική του, με το πρόγραμμά του. Συνδέεται άρρηκτα με το παρόν και το μέλλον της δημοκρατίας μας, με το παρόν και το μέλλον μιας διαφανής κοινωνίας.

Απευθυνόμαστε στα μέλη, στους φίλους, στους ψηφοφόρους, που θέλουν να στηρίξουν το ΠΑΣΟΚ και τον αγώνα του, το παρόν και το μέλλον του.

Απευθυνόμαστε επίσης σε όλους τους πολίτες που πιστεύουν στην αυτονομία της πολιτικής και στην αυτοδυναμία των κομμάτων.

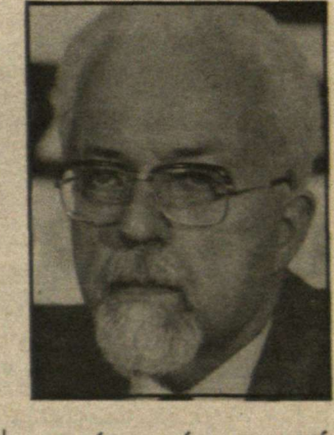

ΜΑΝ. ΔΡΕΤΤΑΚΗΣ: Εξάρτηση των πολιτικών από τις αδιαφανείς «ΧΟΡΗΓΙΕΣ» και την... ανταπόδοση. Οχι κόμματα - επιχειρηματίες

ΜΑΝΟΛΗΣ ΔΡΕΤΤΑΚΗΣ,
ε΄ αντιπρόεδρος της Βουλής, βουλευτής ΣΥΝ

Η οικονομική εξάρτηση του πολιτικού κόσμου - που «μεταφράζεται» σε φανερές και συνήθως αδιαφανείς χορηγίες και ενισχύσεις τόσο των κομμάτων και των κομματικών οργανώσεων (για τις πολιτικές τους δραστηριότητες) όσο και των βουλευτών και των αρχηγών των κομμάτων (για τις προεκλογικές και ενδεχομένως άλλες ανάγκες τους) σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο - από διάφορα κέντρα (άτομα με μεγάλη οικονομική επιφάνεια, επιχειρήσεις ή άλλα οργανωμένα συμφέροντα) αναμφισβήτητα δημιουργούν σχέσεις που **μπορούν να οδηγήσουν σε ευνοιοκρατικές νομοθετικές ρυθμίσεις** και σε χαριστικές διοικητικές και άλλες πράξεις οι οποίες αποφέρουν **τεράστια οικονομικά οφέλη στους «χρηματοδότες» αυτούς.**

Ανταποδοτικές ...ρυθμίσεις

Στη συνέχεια, οι «χρηματοδότες» αυτοί μπορεί **να παραχωρήσουν ένα ποσοστό** των οικονομικών ωφελειών τους σε εκείνους που τους ευνόησαν ή τους χαρίστηκαν, με αποτέλεσμα ο φαύλος κύκλος των «πελατειακών σχέσεων» να γίνεται θηλιά που πνίγει την ουσία του δημοκρατικού πολυκομματικού κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, δηλαδή τη λαϊκή κυριαρχία και την ισονομία των πολιτών.

Ταυτόχρονα, διαιωνίζονται τα σκάνδαλα, τα οποία διαβρώνουν την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου, με αποτέλεσμα το βάθεμα της ηθικής κρίσης και τη γενίκευση της ανυποληψίας του πολιτικού κόσμου και της πολιτικής.

Ενα μέρος της σημερινής πολύπλευρης και βαθιάς κρίσης που περνάει ο τόπος αποτελούν τα πραγματικά σκανδαλα, που οφείλονται σε αυτή ακριβώς την οικονομική εξάρτηση του πολιτικού κόσμου. Αυτή η εξάρτηση επιπλέον ευνουχίζει την όποια πολιτική βούληση υπήρχε για ουσιαστικές και βαθιές αλλαγές στο πολιτικό σύστημα και στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και οικολογική ζωή της χώρας. Ετσι, τα κόμματα που αναλαμβάνουν τη διακυβέρνηση της χώρας εγκαταλείπουν τα προγράμματά τους και από κόμματα αλλαγής μετατρέπονται σε κόμματα εναλλαγής.

Για να «σπάσει» αυτός ο φαύλος κύκλος και για να γίνει ο πολιτικός κόσμος πραγματικά οικονομικά αυτοδύναμος χρειάζεται μια πολύ βαθιά τομή στο πολιτικό σύστημα της χώρας μας. Η τομή αυτή πρέπει να αρχίσει με μια ριζική αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία να περιλαμβάνει ανάμεσα στα άλλα:

Την καθιέρωση της απλής αναλογικής ως πάγιου συστήματος διεξαγωγής των εκλογών στη χώρα μας. Την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης και των ΜΜΕ και τη θέσπιση βασικών κανόνων λειτουργίας των κομμάτων. Παράλληλα με την αναθεώρηση του Συντάγματος θα πρέπει να συνταχθεί ένας νέος, και σύμφωνος με τις επιταγές του αναθεωρημένου Συντάγματος, κανονισμός λειτουργίας της Βουλής.

Σε ό,τι αφορά ειδικά το θέμα της οικονομικής αυτοτέλειας του πολιτικού κόσμου τόσο στο Σύνταγμα και στον κανονισμό της Βουλής όσο και σε ειδικούς νόμους (που θα πρέπει να ψηφιστούν ομόφωνα από τη Βουλή) θα πρέπει να υπάρχουν κανόνες, οι οποίοι θα αποκλείουν την εξάρτηση του πολιτικού κόσμου από τους «χρηματοδότες» που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Α) Σε ό,τι αφορά τα κόμματα, ορισμένοι από τους κανόνες αυτούς είναι:

– Η χρηματοδότηση από το Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό και η κατανομή του σχετικού ποσού στα κόμματα, με βάση το πανελλαδικό ποσοστό που πέτυχε το καθένα στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές.

Αν καθιερωθεί η απλή αναλογική, ο αριθμός των βουλευτών κάθε κόμματος θα βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με το ποσοστό αυτό και μόνο τα κόμματα που «κατέβασαν» συνδυασμούς τουλάχιστον στα 2/3 των εκλογικών περιφερειών και εξέλεξαν έναν τουλάχιστον βουλευτή θα παίρνουν μέρος στην κατανομή.

Καθορισμός πλαφόν

– Η ενίσχυση των κομμάτων από τους οπαδούς τους (όχι όμως και από επιχειρήσεις ή άλλους συλλογικούς φορείς ή οργανωμένα συμφέροντα), με καθιέρωση ενός ανώτατου ποσού, το οποίο μπορεί να δίνει κάθε μεμονωμένο άτομο το χρόνο σε ένα κόμμα.

– Η απαγόρευση ίδρυσης και λειτουργίας επιχειρήσεων από τα κόμματα και απαγόρευση συμμετοχής τους σε επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής.

– Πλήρης διαφάνεια στη διαχείριση όλων των πόρων (κρατικών και ιδιωτικών) των κομμάτων, με τήρηση βιβλίων και στοιχείων για όλες τις εισπράξεις και πληρωμές τους, καθώς και βιβλίων στα οποία θα καταγράφεται η ακίνητη και κινητή περιουσία τους και οι μεταβολές της.

– Ο ετήσιος ουσιαστικός και όχι τυπικός έλεγχος των βιβλίων και στοιχείων των κομμάτων να γίνεται από ένα ανεξάρτητο Σώμα (αν διασφαλιστεί η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης από τα κόμματα, το Σώμα αυτό μπορεί να αποτελείται από προέδρους διοικητικών εφετείων ή και συμβούλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου) και υποβολή της σχετικής έκθεσης στη Βουλή.

Β) Σε ό,τι αφορά τους υποψήφιους βουλευτές, θα πρέπει:

– Στην περίπτωση που ισχύσει η λίστα να μην επιτρέπονται δαπάνες για ατομική προβολή, αφού στην περίπτωση αυτη όλοι οι υποψήφιοι δρουν μέσα στο πλαίσια του κόμματος και των οργανώσεών του.

– Στην περίπτωση που ισχύει ο σταυρός προτίμησης, να θεσπιστεί ένα ανώτατο όριο δαπανών για κάθε υποψήφιο (που θα εξαρτάται και από την έκταση της εκλογικής περιφέρειας), καθώς και ένα ανώτατο ποσόν με το οποίο ένας πολίτης μπορεί να ενισχύει την προεκλογική εκστρατεία του υποψηφίου (φυσικά θα απαγορεύεται οποιαδήποτε ενίσχυση από επιχειρήσεις ή άλλα οργανωμένα συμφέροντα).

– Και στις δυο περιπτώσεις πρέπει να θεσπιστούν έλεγχοι, ώστε να αποτρέπεται η καταστρατήγηση των κανόνων αυτών. Σε δημοκρατικά οργανωμένα κόμματα τους σχετικούς ελέγχους μπορεί να τους αναλάβει το κόμμα.

– Για όλους τους υποψηφίους (ανεξάρτητα από το αν εκλέγονται ή όχι βουλευτές) να καθιερωθεί το «πόθεν έσχες», που ισχύει και για τους βουλευτές για μια τετραετία.

Πέρα όμως από όλα τα παραπάνω, θα πρέπει να αλλάξουν και οι κανόνες του «πολιτικού παιχνιδιού». Αυτό σημαίνει ότι πρέπει: από τη μια μεριά όλα τα κόμματα να πάψουν να παίζουν το ρόλο του «μεσάζοντα» ανάμεσα σε πολίτες, επιχειρήσεις ή οργανωμένα συμφέροντα και στο κράτος, στις δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς και από την άλλη οι πολίτες να προσβλέπουν στα κόμματα ως φορείς που υπηρετούν το κοινό και όχι το ατομικό συμφέρον.

Π. ΤΑΤΟΥΛΗΣ: Παρήγορο ότι κατανοήθηκε πως οι ΑΦΑΝΕΙΣ χρηματοδότες δεν επιτρέπεται να ΠΟΔΗΓΕΤΟΥΝ τον πολιτικό βίο μας

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΟΥΛΗΣ,
βουλευτής της Ν.Δ.

Οι παρενέργειες της «πελατειακής σχέσης» οικονομικών κέντρων και πολιτικού κόσμου, όπως επισημαίνει το θέμα, είναι οπωσδήποτε καθοριστικές της λειτουργίας των κομμάτων, αφού τα αναγκάζουν να παρεκκλίνουν από τις διακηρυγμένες θέσεις και το πολιτικό τους πρόγραμμα, πράγμα που σε τελευταία ανάλυση οδηγεί στην παραβίαση του Συντάγματος και αποβαίνει εις βάρος της ίδιας της δημοκρατίας. Αυτά είναι αυτονόητα και παρέλκει περαιτέρω ανάλυση.

Το ζητούμενο είναι όχι μόνο πώς θα εξασφαλιστεί η οικονομική αυτοδυναμία των κομμάτων, αλλά πρωτίστως πώς θα περιοριστεί η ανάγκη διαθέσεως πακτωλού χρημάτων στο γνωστό πολιτικό μάρκετινγκ.

Ο χορός των εκατομμυρίων

Είναι γεγονός ότι τα μεταδικτατορικά χρόνια εμφανίστηκε και στη χώρα μας η μεθοδευμένη και συστηματική **πολιτική διαφήμιση**, την οποία αναλαμβάνουν ειδικές προς τούτο εταιρείες αντί αδράς αμοιβής, και κατά την προεκλογική περίοδο αρχίζει και ο **«χορός των εκατομμυρίων»** προς υλοποίηση της εκλογικής καμπάνιας, που εισηγούνται οι «μάνατζερ» του είδους.

Επισημαίνουμε ότι με την «επιστημονική» διεξαγωγή της προεκλογικής εκστρατείας ο πολίτης παγιδεύεται σε συνθήματα, χάνει την κριτική του ικανότητα και υφίσταται πλύση εγκεφάλου.

Είναι παρήγορο ότι κατανοήθηκε πως τα οικονομικά κέντρα και οι αφανείς χρηματοδότες δεν επιτρέπεται να ποδηγετούν τον πολιτικό μας βίο. Η θέση του ζητήματος και η σχετική ανησυχία αποδεικνύουν ότι η εκτροπή δεν έχει ριζώσει στον τόπο μας ή ότι υπάρχουν **υγιείς αντιδράσεις.**

Η ριζική θεραπεία του κακού βρίσκεται στην αναζήτηση του περιεχομένου της πολιτικής, που είναι η αναβάθμιση του ρόλου του πολίτη (από όπου προήλθε και ο όρος «πολιτική»), ώστε να συμμετέχει στα πολιτικά δρώμενα. Προς αυτή την κατεύθυνση οφείλουν να αποβλέπουν τα κόμματα, αν θέλουν να υπηρετήσουν την αληθινή δημοκρατία. Με μια τέτοια θεώρηση, η φροντίδα των κοινών υποθέσεων δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο των επαγγελματιών της πολιτικής, αλλά γίνεται υπόθεση όλων μας.

Τα κόμματα δεν πρέπει να έχουν ανάγκη από φανατικούς και αμετακίνητους οπαδούς, αλλά χρειάζονται ενεργούς, υπεύθυνους και ελεύθερους συμπαραστάτες, που θα γίνονται κριτές και ελεγκτές αν χρειαστεί. Ο σεβασμός του πολίτη απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση εκ μέρους των κομμάτων και δραστική μείωση των εκλογικών δαπανών.

Θετικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή θεωρώ την ύπαρξη και λειτουργία των λεγόμενων **πολιτικών τάσεων** μέσα στα κόμματα, κάτι που είναι όχι μόνο φυσικό και δημοκρατικό, αλλά και σύμφωνο με την εκλογική παράδοση και την ελληνική αντίληψη για την πολιτική που αποστρέφεται τον κατακερματισμό του κοινωνικού σώματος και τον εγκλωβισμό των πολιτών σε αυστηρά κομματικά στεγανά. Ο Ελληνισμός απέφυγε πάντοτε την τυποποίηση, διότι είχε την ικανότητα να υιοθετεί και να αφομοιώνει ό,τι καλό έβλεπε και να δημιουργεί νέες μορφές πολιτισμού και πολιτικής ζωής.

Ενα δεύτερο μέτρο είναι η **πλήρης διαφάνεια** των οικονομικών των κομμάτων και η δημοσιοποίηση των πηγών και του τρόπου προέλευσής τους.

Ο κίνδυνος εμπλοκής των κομμάτων σε εξαρτήσεις και δεσμεύσεις από οικονομικά κέντρα, με όλες τις ολέθριες παρενέργειες, θα υφίσταται εφόσον δεν επέλθει η περιγραφόμενη ανωτέρω αλλαγή πολιτικής νοοτροπίας και συμπεριφοράς.

ΔΗΜ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ: Η διαφθορά εμφανίστηκε με την ελεύθερη αγορά. Προμήθειες και παροχές αναιρούν κάθε διάθεση ελέγχου

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ,
αναπληρωτής καθηγητής - πολιτικός επιστήμων Πανεπιστημίου Αθηνών, στο τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ.

Από τη στιγμή που η οικονομία της **αγοράς** έγινε κυρίαρχη, η έννοια της διαφθοράς ενεφανίσθη στο προσκήνιο. Εννοια άγνωστη σε προκαπιταλιστικά συστήματα, εφόσον σε εκείνα δεν υπήρχε ο διαχωρισμός **δημόσιου - ιδιωτικού** και οι φορείς της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας ήταν ταυτόσημοι.

Η διατήρηση του διαχωρισμού δημόσιου και ιδιωτικού ήταν απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία της αγοράς, ώστε να αποφευχθούν οι παρεμβάσεις της πολιτικής εξουσίας, οι οποίες εκ των πραγμάτων ανέτρεπαν τους απαραίτητους κανόνες λειτουργίας της, και για να συγκροτηθεί και διατηρηθεί η υλική βάση ελευθερίας (οικονομική και πολιτική) του ιδιώτη υποκειμένου.

Βάσει αυτής της λογικής, η διαφθορά αποτελεί αδίκημα ανατρεπτικό των αξιών της νεότερης κοινωνίας και η ποινικοποίηση της αναπόσπαστο στοιχείο του κανονιστικού - λειτουργικού πλαισίου του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού.

Αυτή η διαπίστωση αποτελεί κοινό τόπο, όπως και η διαπίστωση της ύπαρξης μεγάλης κοινωνικής ελαστικότητας ως προς το φαινόμενο της διαφθοράς σε κοινωνίες, όπου η αφομοίωση των αξιών του δυτικού πολιτισμού υπήρξε καθυστερημένη ή η ένταξή τους στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα ήταν περιφερειακή ή ημιπεριφερειακή. Εκεί, δηλαδή, όπου η ολοκλήρωση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και διανομής δεν αποτέλεσαν ενδογενές φαινόμενο, αλλά επείσακτο, που συνδέθηκε με τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές και αξίες δημιουργώντας νόθα μορφώματα.

Μορφώματα που χαρακτηρίζονται, εκτός των άλλων, από την έλλειψη του κανονιστικού πλαισίου το οποίο αποτέλεσε την απαραίτητη προϋπόθεση συλλογικής και ατομικής εσωτερίκευσης του συστήματος.

Αυτή η τελευταία διαπίστωση, λόγω των ιδιαιτεροτήτων και της μορφής και κοινωνικής νομιμοποίησης, ισχύει σε μεγάλο βαθμό και για τη χώρα μας.

Η συγκρότηση και λειτουργία ενός ιδιόμορφου καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο δεν στηρίχτηκε καθοριστικά στον πυρήνα της αγοράς της (ελεύθερης) εργασίας και στο κανονιστικό – θεσμικό πλαίσιο που εμπεδώνει αυτόν ως αποδεκτό τρόπο επικοινωνίας σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης συμβίωσης - καθοριστική προϋπόθεση συγκρότησης συλλογικότητας και συλλογικής συνείδησης - αλλά σε εξωθεσμικές-πελατειακές μορφές κοινωνικής επικοινωνίας και συστηματικής νομιμοποίησης με κέντρο τη συνεχή κρατική επιλεκτική παρέμβαση, δημιούργησε μια κατάσταση όπου η διαφθορά αποτελεί ένα συνεχές λανθάνον γεγονός.

Σήμερα, στα χρόνια μετά τη μεταπολίτευση, το φαινόμενο ενετάθη εφόσον η συγκρότηση και η λειτουργία κομματικής δημοκρατίας από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και μετά, χωρίς να έχουν αλλάξει ουσιαστικά οι συνθήκες τις οποίς περιέγραψα, προσθέτει στους ήδη υπάρχοντες, νέους λόγους εξωθεσμικής σύνδεσης δημόσιου και ιδιωτικού, πολιτικής και οικονομίας, κομμάτων (κυβέρνησης) και οικονομικών συμφερόντων, με λίγα λόγια διαφθοράς.

Τεράστια έξοδα

Επειδή οι **τεράστιες οικονομικές ανάγκες** των κομμάτων και οι συνεχείς άμεσες ή έμμεσες παροχές, προς άγραν και διατήρηση πελατείας, αποτελούν φαινόμενα κρίσης και σε άλλες κοινωνίες (έστω κι αν η ένταση του φαινομένου είναι ιδιαίτερα ισχυρή στη χώρα μας), η παρατήρηση του φαινομένου δεν καθορίζει ελληνική ιδιομορφία. Αυτό που αξίζει να παρατηρήσει κανείς είναι το εξής:

Προμήθειες και παροχές

1. Η παραδοσιακή και συγχρόνως συνεχής παρεμβατικότητα του κράτους δεν οδηγεί απλώς στην επιρροή οικονομικών συμφερόντων στην πολιτική εξουσία, στα κόμματα, στην κυβέρνηση κ.λπ., αλλά συγκροτεί οικονομικά συμφέροντα άρρηκτα συνδεδεμένα με την εκάστοτε κυβέρνηση, εφόσον σε αυτά οφείλουν την ύπαρξή τους, έως ότου τουλάχιστον σταθεροποιούμενα αποτελέσουν πόλους επιρροής κάθε κυβέρνησης.

Ή δημιουργεί οικονομικά συμφέροντα με φορείς τμήματα του ίδιου προσωπικού μέσω της διαχείρισης των κρατικών πόρων από μια όλο και πιο ανεξέλεγκτη και συγκεντρωτική πολιτική εξουσία. Αλλωστε, οι **προμήθειες** και **παροχές** αναιρούν κάθε διάθεση ελέγχου, δημιουργώντας συνενοχές σε όλα σχεδόν τα επίπεδα (εκεί ίσως να βρίσκεται και ο λόγος της πρόσφατης τόσο έντονης αντίδρασης του προέδρου του ΣΕΒ απέναντι στην πολιτική πρακτική και των δύο μεγάλων κομμάτων).

2. Η συγκέντρωση οικονομικής δύναμης σε ελάχιστα κέντρα συμφερόντων, σε συνδυασμό με την οικονομική υποστήριξη κομμάτων ή πολιτικών προσώπων, οδηγεί όχι απλώς στον επηρεασμό της κυβερνητικής ή και κομματικής πολιτικής από αυτά, αλλά σε στάσεις που χαρακτηρίζουν την εξωτερική πολιτική της χώρας, εφόσον αυτά τα συμφέροντα έχουν συγκεκριμένες διεθνείς διασυνδέσεις.

Στάσεις που εσωτερικά εκφράζονται είτε ως σοσιαλίζων αντιδυτικισμός, αντιευρωπαϊσμός, αντιαμερικανισμός είτε ως εθνική υπερηφάνεια είτε ως αλλοπρόσαλλη, χαώδης και αντιφατική συμπεριφορά, λόγω της έντασης της σχέσης αυτών των συμφερόντων προς τη δυτική ένταξη της χώρας.

Κατάσταση, βέβαια, που εντείνεται από το ρόλο των ΜΜΕ που ελέγχονται οικονομικά από τα εν λόγω οικονομικά κέντρα και διαμορφώνουν ή επηρεάζουν την κοινή γνώμη.